Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (десети състав)

20 юли 2017 година*

„Преюдициално запитване — Нелоялни търговски практики — Директива 2005/29/ЕО — Приложно поле — Дружество за събиране на вземания — Потребителски кредит — Доброволно прехвърляне на вземане — Естество на правоотношението между дружеството и длъжника — Член 2, буква в) — Понятието „продукт“ — Мерки за събиране на вземане, провеждани паралелно с действията на съдебен изпълнител“

По дело C-357/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Върховен административен съд, Литва) с акт от 20 юни 2016 г., постъпил в Съда на 28 юни 2016 г., в рамките на производство по дело

„Gelvora“UAB

срещу

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba,

СЪДЪТ (десети състав),

състоящ се от: M. Berger, председател на състава, A. Borg Barthet (докладчик) и E. Levits, съдии.

генерален адвокат: Е. Танчев,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за литовското правителство, от M. D. Kriaučiūnas, A. Mikočiūnienė и G. Taluntytė, в качеството на представители,

– за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от B. Tidore, avvocato dello Stato,

– за полското правителство, от B. Majczyna, в качеството на представител,

– за Европейската комисия, от G. Goddin и A. Steiblytė, в качеството на представители,

* Език на производството: литовски.

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета („Директива за нелоялни търговски практики“) (ОВ L 149, 2005 г., стр. 22; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 14, стр. 260).

2 Запитването е подадено в рамките на съдебен спор между „Gelvora“ UAB и Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (Национална служба за защита на правата на потребителите, наричана по-нататък „Службата“) във връзка с решението на последната да санкционира посоченото дружество за това, че е извършвало нелоялни търговски практики.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображение 13 от Директивата за нелоялните търговски практики гласи:

„С оглед постигане целите на Общността чрез отстраняване пречките на вътрешния пазар, е необходимо да се заменят съществуващите различаващи се общи клаузи и правни принципи. Следователно единствената обща генерална забрана, въведена от настоящата директива, обхваща нелоялните търговски практики, изопачаващи икономическото поведение на потребителите. За да поддържа потребителското доверие, общата забрана трябва да се прилага еднакво спрямо нелоялните търговски практики, които възникват в извъндоговорно отношение между търговец и потребител, или които произтичат след сключване на договор, по време на неговото изпълнение. Общата забраната се основава на правила за двата типа търговски практики, които се срещат най-често, а именно заблуждаващи търговски практики и агресивни търговски практики“.

4 Съгласно член 2 от тази директива:

„За целите на настоящата директива:

[…]

в) „продукт“ означава всички стоки или услуги, включително недвижимо имущество, права и задължения;

г) „търговски практики от търговците към потребителите“ (наричани по-долу за краткост „търговски практики“) са всяко действие, бездействие поведение или представяне, търговски съобщения, включително реклама и маркетинг, извършвани от търговец, пряко свързан с производството, продажба или доставка на стока до потребители“.

[…]“.

5 Член 3 от посочената Директива 2005/29 гласи следното:

„Настоящата директива се прилага по отношение на нелоялни търговски практики от страна на търговците към потребителите, съгласно разпоредбата на член 5, преди, по време на и след търговска сделка във връзка със стока“.

Литовското право

6 Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas (Закон за забрана на нелоялните търговски практики спрямо потребителите) от 21 декември 2007 г. транспонира Директивата за нелоялните търговски практики в национално право.

7 Член 2, точка 8 от този закон определя понятието „продукт“, докато член 3, параграф 1 и параграф 2, точка 1 предвижда, от една страна, обща забрана на нелоялните търговски практики, и от друга страна, условията, при които дадена търговска практика се счита за нелоялна.

8 Съгласно член 5, параграф 1, точка 4 от посочения закон заблуждаващо действие е предоставянето на невярна информация или на информация, която може да заблуди средния потребител по отношение на цената на продукта, начина, по който е формирана цената, или специфично ценово предимство.

9 Член 6, параграф 1, точка 1 от Закона за забрана на нелоялните търговски практики спрямо потребителите гласи, че действие, което води или може да подтикне потребителя да вземе търговско решение, което иначе не би взел, представлява заблуждаващо бездействие, когато пропуска съществена информация, необходима на потребителя, за да вземе информирано решение за сделката. Член 6, параграф 3, точка 3 от този закон предвижда, че информацията относно цените е съществена в офертата за покупка.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

10 Gelvora, дружество за събиране на вземания, сключва с банки договори за цесия, по силата на които придобива вземания, произтичащи от договори за потребителски кредит, сключени от банките цеденти с потребители. Въз основа на тези договори за цесия Gelvora предприема действия за събиране на вземанията срещу длъжниците, които в някои случаи са паралелни с производствата по принудително изпълнение от съдебни изпълнители, въз основа на влезли в сила съдебни решения.

11 В този контекст четирима потребители подават жалба пред Службата срещу Gelvora. Тя осъжда Gelvora за това, че е нарушило националните разпоредби във връзка със забраната на търговските практики, считани за нелоялни.

12 Службата заключава, че търговските практики на Gelvora нарушават член 3, параграф 1 от Закона за забрана на нелоялните търговски практики спрямо потребителите и му налага глоба в размер на 3 475,44 EUR.

13 Gelvora сезира Vilniaus apygardos administracinis teismas (Вилнюски окръжен административен съд) с жалба за отмяна на решението на Службата.

14 С решение от 18 май 2015 г. този съд отхвърля жалбата на Gelvora като неоснователна.

15 Посоченият съд приема по-специално че правоотношението между длъжниците и Gelvora е от потребителско естество и счита това дружество за търговец, който предоставя на потребителите продукт (услуга), а именно управление на задължения.

16 Gelvora обжалва това решение пред запитващата юрисдикция, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Върховен административен съд, Литва), който счита, че решаването на висящото пред него дело зависи от тълкуването на Директивата за нелоялните търговски практики.

17 При тези условия Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Върховен административен съд, Литва) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Попада ли в приложното поле на [Директивата за нелоялните търговски практики] правоотношението между дружество, което е придобило право на вземане по силата на договор за цесия, и физическо лице — длъжник по договор за потребителски кредит, в случаите, когато дружеството предприема действия за събиране на вземането?

2) При утвърдителен отговор на първия въпрос, обхваща ли понятието „продукт“ в член 2, буква в) от Директивата за нелоялните търговски практики правото, придобито по силата на договор за цесия, да се иска изпълнение на вземането от физическото лице — длъжник по сключения с първоначалния кредитор договор за потребителски кредит?

3) Попада ли в приложното поле на [Директивата за нелоялните търговски практики] правоотношението между дружество, което е придобило право на вземане по силата на договор за цесия, и физическо лице — длъжник по договор за потребителски кредит, което е осъдено с влязло в сила съдебно решение да плати тази сума и изпълнението е възложено на съдебен изпълнител, в случаите, когато дружеството извършва паралелни действия за събиране на вземането?

4) При утвърдителен отговор на третия въпрос, обхваща ли понятието „продукт“ в член 2, буква в) от [Директивата за нелоялните търговски практики] правото, придобито по силата на договор за цесия, да се иска изпълнение на вземането от физическото лице — длъжник по сключения с първоначалния кредитор договор за потребителски кредит, което е осъдено с влязло в сила съдебно решение да плати тази сума и изпълнението е възложено на съдебен изпълнител?“.

По преюдициалните въпроси

18 С четирите си въпроса, които следва да бъдат разгледани заедно запитващата юрисдикция пита по същество дали правоотношението между частно дружество за събиране на вземания и неизправния длъжник по договор за потребителски кредит, чието задължение е било цедирано на това дружество, попада в приложното поле на Директивата за нелоялните търговски практики и, при положителен отговор, дали практиките, прилагани от такова дружество с цел събиране на вземането, попадат в понятието „продукт“ по смисъла на член 2, буква в) от тази директива. Запитващата юрисдикция пита по-нататък дали отговорът ще бъде същият, ако съществуването на задължение е било потвърдено със съдебно решение и това решение е било предадено на съдебен изпълнител за изпълнение.

19 Що се отнася, най-напред, до въпроса дали дадена дейност по събиране на вземания може да попадне в приложното поле на Директивата за нелоялните търговски практики, следва да се припомни, от една страна, че член 2, буква г) от тази директива определя, използвайки изключително обширна дефиниция, понятието „търговска практика“ като „всяко действие, бездействие, поведение[, подход или] търговски съобщения, включително реклама и маркетинг,

извършвани от търговец, пряко свързан[и] с [рекламиране], продажба или доставка на стока [на] потребители“ (решение от 19 септември 2013 г., CHS Tour Services, C-435/11,EU:C:2013:574, т. 27).

20 От друга страна, съгласно член 3, параграф 1 от Директивата за нелоялните търговски практики, разгледан във връзка със съображение 13 от нея, тази директива се прилага към нелоялните търговски практики, прилагани от предприятие, дори без каквото и да е договорно правоотношение, било преди или след сключването на договор или още по време на изпълнението му.

21 Следователно изразът „пряко свързан с продажбата на стока“ обхваща всяка мярка, предприета във връзка не само със сключването на договор, но и с изпълнението му, и по-специално с мерките, предприети с цел да се получи плащането на продукта.

22 В настоящия случай от акта за преюдициално запитване следва, че вземанията, цедирани на Gelvora, произтичат от доставката на услуга, а именно предоставянето на кредит срещу връщане на кредита на вноски, увеличени с предварително определен лихвен процент.

23 Следователно действията по събиране на вземане като разглежданите в главното производство могат да се считат за „продукт“ по смисъла на член 2, буква в) от Директивата за нелоялните търговски практики.

24 Тази констатация, по-нататък, не се опровергава от обстоятелството, посочено в първия и третия преюдициален въпрос, че мерките за събиране на вземането са приети от юридическо лице, което е придобило право на вземане по отношение на потребител след цедирането на това право от първоначалния кредитор и действайки по отношение на този потребител в качеството му на търговец.

25 Всъщност, ако дружество за събиране на вземания, каквото е Gelvora, не предоставя на потребителя услуга за кредитиране на потреблението като такова, все пак извършваната от него дейност, а именно събирането на задълженията, които са му били цедирани, попада в приложното поле на понятието „търговска практика“ евентуално нелоялна, по смисъла на Директивата за нелоялните търговски практики, след като мерките, които предприема, могат да повлияят на решението на потребителя във връзка с плащането на продукта.

26 В този контекст Комисията, в документ, озаглавен „Насоки относно въвеждането и прилагането на Директива 2005/29/ЕО относно нелоялните търговски практики“ от 25 май 2016 г. [SWD(2016) 163 окончателен], посочва, че действията по събиране на вземания би трябвало да се разглеждат като търговски практики след продажба. Освен това от цитираните от Комисията примери в този документ е видно, че според някои национални юрисдикции действията на дружествата за събиране на вземания попадат в приложното поле на тази директива.

27 От една страна обаче, условията за събиране на вземане, дължимо от потребител, могат да придобият такова значение, че да могат да окажат решаващо влияние върху решението на потребителя да сключи договор за кредит, по-специално когато приетите мерки за събиране на вземането приемат форми като разглежданите в главното производство.

28 От друга страна, да се отрече приложението на Директивата за нелоялните търговски практики спрямо действията по възстановяване на кредит в случай на цедиране на вземанията, би могло да постави под въпрос полезното действие на защитата, предоставена на потребителите с тази директива, тъй като търговците могат да бъдат изкушени да разделят фазата на събиране на вземането, за да не бъдат подчинени на защитните разпоредби на посочената директива.

29 По същата причина, накрая, обстоятелството, че изискуемостта на задължението е била потвърдена със съдебно решение и че дружеството за събиране на вземания предприема, паралелно с това изпълнително производство, други самостоятелни мерки за събиране на вземането, е без никакви последици за дадения отговор.

30 Всъщност, освен факта, че дадено публично изпълнително производство от съдебен изпълнител може да въведе длъжника в грешка относно естеството на производството, в което участва, полезното действие на защитата на потребителя, гарантирана от Директивата за нелоялните търговски практики, изисква търговецът, който е решил да действа самостоятелно с цел събиране на вземанията, да бъде подчинен на разпоредбите на тази директива за мерките, които приема от свое име, паралелно с принудителното публично изпълнение.

31 С оглед на тези съображения Директивата относно нелоялните търговски практики трябва да се тълкува в смисъл, че в материалното ѝ приложно поле попада правоотношението между дружество за събиране на вземания и неизправния длъжник по договор за потребителски кредит, чийто дълг е бил цедиран на това дружество. В понятието „продукт“ по смисъла на член 2, буква в) от тази директива попадат практиките, прилагани от дружество с оглед на събиране на вземането. В това отношение е без значение обстоятелството, че задължението е било потвърдено със съдебно решение и че това решение е било предадено на съдебен изпълнител за изпълнение.

По съдебните разноски

32 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (десети състав) реши:

Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета („Директива за нелоялните търговски практики“), трябва да се тълкува в смисъл, че в материалното ѝ приложно поле попада правоотношението между дружество за събиране на вземания и неизправния длъжник по договор за потребителски кредит, чийто дълг е бил цедиран на това дружество. В понятието „продукт“ по смисъла на член 2, буква в) от тази директива попадат практиките, прилагани от дружество с оглед на събиране на вземането. В това отношение е без значение обстоятелството, че задължението е било потвърдено със съдебно решение и че това решение е било предадено на съдебен изпълнител за изпълнение.

Подписи